

﴿٩٤﴾ سُورَةُ الْإِنْشِرَاحِ İNŞİRAH SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bu sûre-i celile Mekke'de nâzil olmuştur. 8 âyet, 29 kelime, 103 harften ibarettir. Açılmak, genişlemek, sevinmek mânâlarına gelen bu sûrede; Peygamberimizin risalet gelmeden önce çocukluğunda geçirdiği manevi ameliyat ve eğitimden söz edilmektedir. İnsanoğlunun hayatı mevsimler gibidir. Kâh soğuk, kâh sıcak olur. Zorluk devamlı olmadığı gibi, kolaylıkta devamlı değildir. Esas olan çalışmaktır.

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ 1-

Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, senin mübarek kalbini şerh etmedik mi? Göğsünü açıp genişletmedik mi? Senin mübarek kâlbini nübüvvet ile ilim ve malûmat ile doldurmadık mı? İçten göğüs açılması, nefes genişliği, rahat, kâlbini açılması, ruhun sevinç, şevk, fikir ve tahammül genişliği mânâlarını ifade eder.

Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e üç def'a şakk-ı sadrı; göğsünün açılması hâsıl olmuştur. İlki Halime Radyâllâhû Anhâ'nın yanında bulunduğu zaman. İkincisi yirmi iki yaşında iken

Mekke'de vaki olmuştur. Üçüncüsü de Miraç'a çıkmadan önce olmuştur.

Halime Radyâllâhû Anhâ buyuruyor ki; "Bir kıtlık senesi idi. Arkadaşlarımla beraber gezer, ot topluyorduk. (Halime Radyâl-lâhû Anhâ'nın yeri Mekke ile Taif arasındadır.) Orada iken gaipten bir ses işittik, hepimiz beş altı aile idik, ses budur. Bu sene Mekke'ye çok kıymetli, büyük değerde bir çocuk dünyaya gelmiştir. Saadet onun üzerindedir. Ey hanımlar Mekke'ye gidiniz, bu çocuk size kismet olsun. Biz aramızda konuşup görüştük, ertesi gün de beraber Mekke'ye gittik. Beraber geldiğimiz hanımlar az bir zamanda çocuk bulup alıp gittiler. Rasûl-û Ekrem'in evine anası Amine'ye, babası olmadığı yetim kaldığı için O'nu almak istemişler. Halime Radyâllâhû Anhâ'nın vücudu zayıf bir hanım olduğundan hangi kapıya gitmişse, kendi çocuğuna sütü yetmeyecek bir hanım bizim çocuğumuza nasıl doyuracak düşüncesiyle, ne kimse Halime Radyâllâhû Anhâ'ya çocuk verir, ne de bir kimse Rasûl-û Ekrem'i almak istemez.

Halime Radyâllâhû Anhâ, Rasûl-û Ekrem'i alıp almamakta tereddütte iken, Hâris benim üzüntülü halimi gördü (Efendisi.) Bana dedi mademki sen bu kadar arzu ediyorsun, isteklisin git de al çocuğu. Âllâh CelleCelâlûhû, kismet rızık sebebini halkeder inşaallah" dedi. Ben de seve seve gittim, Âmine'nin yanına Rasûl-û Ekrem'i aldım. Kucağıma sol mememi verdim almadı, sağ mememi verdim aldı. Bunun üzerine bana ne lâzımsa verdiler. Abdülmuttalip de geldi, bana iltifat etti. Rasûl-û Ekrem'i aldım evime geldim.

Gittikten sonra Rasûl-û Ekrem'in bereketiyle yağmurlar çoğaldı, refaha kavuştuk. İki sene yanımızda kaldı, bu iki sene içinde sıkıntıların hepsi geçti kalmadı. Rasûl-û Ekrem'in bünyesi her gün bir hafta kadar büyüyordu. Üç yaşına girdiği zaman mükemmel

her yere gider gelir, meramını ifade eder konuşuyordu. Bir gün bana dedi. "Sen, beni sütkardeşlerimle beraber davarlara gideyim, bırakmıyorsun." Ben de dedim. "Sen emanetsin, korkuyorum sana bir zarar gelmesin." Yok demiş; "Âllâh'a tevekkül et de beni bırak." Ertesi günü Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem eline bir değnek aldı, Haris ve sütkardeşleriyle koyunları otlatmaya gittiler. O tarafta bir dere vardı ki yırtıcı hayvanların olduğu bir yer, kimse oraya gitmezdi. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem, koyunları oraya sürmüştü. Haris çağırmış "ne yapıyorsun, orası tehlikeli yer" dediğinde. "Korkma, hiçbir zarar olmaz" demiş. Hakikaten koyunlara hiçbir zarar gelmemiş. Ertesi gün baktı ki oradan bir aslan zuhur etti diyor Haris. Biz korktuk geri çekildik. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem onun karşısına gitti. Aslanın kulaklarına temas etti, bir şeyler söyledi. Ne olduğunu bilmiyoruz, aslan dönüp gitti.

Haris diyor; "Sürüden bir koyun kaçtı, koyunun geri dönmesi için elimdeki değneği koyuna attığımda, koyunun ön bacağının biri kırıldı. Koyun doğruca Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e geldi, nasıl ki bir insan şikâyet ediyor da elini uzatıyor, koyun da kırık bacağını Rasûl-û Ekrem'e uzattı. O da kırık bacağını elini sürünce, Kudret-i İlâhiye ile koyunun bacağı iyi oldu.

Başka bir gün Halime Radyâllâhû Anhâ diyor; "Bir öğle zamanı idi. Oğlum Zemre ağlayarak geliyor. Ne oldu diye sorduğumda iki kişi geldi, Kureyşi kardeşimizi alıp götürdüler. Bu arada bütün kabile de O'nun kıymetini anladılar, onlar da aramaya başladılar. Ben ise daha ziyâde ah-û figanla dağa karşı gittim, onlar da arkamdan geliyorlar. Gittim baktım ki dağın tepesinde, yer üzerine uzanmış nur gibi orada duruyor. Hemen kucakladım, ne oldu sana?" Bana dedi; "İki kişi geldi, beni alıp götürdüler. Birinin elinde su vardı.

Benim göğsümü açtılar, her şeyi görüyor fakat acı hissetmiyorum. İç organlarımı çıkardı, orada siyah nokta vardı, onu kesip aldı. Sonra yine organlarımı yerine koydu ve göğsümü kapattı.” Bana dedi; “İnsan vücuduna şeytanın taalluk ettiği bir nokta vardır, onu kesip senden aldık, bundan sonra şeytan taalluk edemez.”

Şeytan kâlpteki ve siyah kandan noktaya taalluk etmek üzere peygamberlere de gider, tesir edemez, evliyaullah'a gider tesiri görülmez, sonra onlar nedamet ederler.

Fakat Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e ise şeytan yaklaşamaz.

Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in sinesi bütün önemli şeylere açılmıştı, telaş etmez, ızdırap çekmez, şaşırmaz, sıkıntı ve ferah hâllerinin ikisinde de gönlü rahat bulunur. Yükümlü olduğu görevini edâ ile meşgul olurdu.

وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ 2-

Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem. Senin ağırlığın, Vizir; günâha derler, ağırlık yapıyor. Vizir-i günâhı ümmet yapıyor. Ümmetin yaptığı hata ve günâhlardan dolayı Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem müteessir oluyor, müteessir olduğundan O'nun bir yükü oluyor, üzüyor. O yükü ve üzüntüyü senden kaldırmadık mı? Yani ahirette ebedi cehennemde kalmayacaklarını sana bildirdik, o üzüntüyü senden almadık mı?

الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ 3-

O üzüntü ki senin belini büken yükünü, senden alıp atmadık mı? Dilciler şöyle der, bunun aslı şudur; “Sırta yük ağır bastığı zaman, onun bir nakidi, yâni hafif bir sesi işitilir. Nakid; deve üze-

rine konan sepetlerin, deve palanlarının, kaburgalarının, yük ağır bastığı zaman devenin çıkardığı sestir.

4- ^طوَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ

Ey Habibim senin ismini namını, şanını yüceltmedik mi?

Öyle ki Nâm-ı Muhammed'i; ezânda, ikamette, teşehhütte, hutbelerde vesâirede dâima Âllâh-û Teâlâ ile birlikte zikredilmektedir. Âllâh'a itâat edin, Peygamberine itâat edin. Kim peygambere itâat ederse kuşkusuz Âllâh'a da itâat etmiş olur.

5- ^لفَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

فَإِنَّ Muhakkak ^لمَعَ الْعُسْرِ şiddetle sıkıntı ile beraber ^ليُسْرًا kolaylık vardır. Burada bir kaide var. Usr-i elif lam ile zikredilmiş, yüsür elif lamsızdır. Kaideye binâen elif lâm ile yüsür tekrar ederse, ikisi bir olur, elif lâmsiz olursa ayrı ayrı olur. Burada bir usri-sıkıntı iki yüsürün arasındadır. İki usri, bir usri demektir. İki kolaylık. Her sıkıntıdan sonra iki kolaylık gelir.

6- ^طإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

Elbette güçlkle beraber bir kolaylık vardır.

Hadis-i Şerifte; "Müjde olsun ki size kolaylık geldi. Bir güçlük, iki kolaylığı yenemez" buyrulmuştur. Güçlüğün bir olması, aynı kelimenin iki def'a harf-i târifi gelmesindedir. Kolaylığın iki olması ise aynı kelime iki def'a nekire yâni harf-i tarifsiz geldiği içindir. Böyle olunca kolaylık, ayrı ayrı iki kolaylık olur. Derler ki; "İki kolaylıktan biri, Peygamberimiz Sallâllâhû Aleyhivesellem zamanda fütühat. Diğeri Hulefa-i Raşidin zamanında müyesser olan

fütühattır. Güçlükten murad ise; Mekkelilerin, onu Mekke'den çıkarmasıdır.

7- فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ

Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem yâni her zorluğa bir kolaylık vaad edilmiş olduğu için. Bir görevi bir ibadeti bitirip bir zoreluktan bir kolaylığa geçtiğin, biraz dinlendiğin meselâ aldığın vahyi yerine ulaştırdığın, farzlarını yerine getirdiğin vakit. فَإِذَا فَرَغْتَ Yine yorul, iş bitti diye rahata düşüp kalma da yine zahmeti tercih edip diğer bir ibadet için kalk, çalış, yorul. Farz bittiyse nafıleye geç. Namaz bittiyse duâya geç ki kolaylık da artsın, şükürde devam etmiş olasın. Bilindiği gibi nasab; yorgunluktur. Kolaylık tembelliğe sevk etmemeli, çalışmaya teşvik edici olmalıdır ki onun peşinden de bir kolaylık gelerek artma ve ilerleme durumu hâsıl olsun.

8- وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ

Ve ancak Rabbine rağbet et, (O'na yönel, boş durma). Bütün lütuf ve nimet O'nundur. Onun için sade nimete ve esere rağbet ile kalmamalı. Nimetten, nimeti vereni görüp hep O'na doğru yürümeli, O'nun için çalışmalıdır. Son murad edilen, O'dur.